

SAL 1
HEJMAR 8

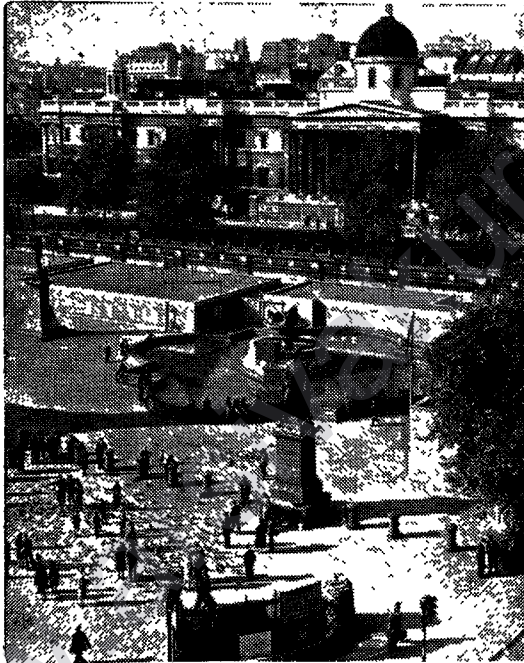
YEKŞEMB
1 ÇIRIYA PAŞIN 1942

RONAHÎ

ANNEE 1
NUMÉRO 8

DIMANCHE
1 NOVEMBRE 1942

SUPPLÉMENT ILLUSTRÉ DE LA REVUE KURDE HAWAR

JI BERGEHÊN PAYÎTEXTÊ INGİLİSTANÊ TRAFALGAR SKWÊR

ŞAM—1942
ÇAPXANA SEBATÊ

ÇIROKA KURDMANCI:

MIH Û ŞÊR Û GUR

Carekê êleke koçera bar kir. Mihê li şûna wara ma. Mihê jî rê girt û çû, rastî mêrgekê hat; mêrgeke pir xweş. Mihê jî tê de warê xwe çêkir û za; du berxên mê anîn.

Rojekê mihê dit vaye şerek bi ser de hat. Şêr jê re got: Tu çima li vir î?

Mihê go: Bi saya serê te ko tu siltanê heywana yî, ez û berxikên xwe li vir di vê mêrgê de diçêrin

Şêr go: Qet tu hesaba meke ez li pišta te me, û şêr çû; mih jî ma.

Rojekê mihê dit vaye gurek hat. Gur jê re go: Ma tu nizani ko ev mêrga min e û tu bê min hatiye û tê de diçêrî

Mihê go: Ev mêrg, mêrga şêr e

Gur gû, na ev mêrga min e û ezê her dû berxên te bixwim, ji dêla çêriya

xwe ve. Û rebû her dû berx xwarin û dîsa gote mihê: Careke din ez vegerim û te li vir bibinim ezê te jî bixwim

Gur da rê û çû; şêr hat. Mihê hal û hewalê xwe jê re gotin. Şêr go:

— Meyzê, ezê xwe di pišta vi kevirê ha de veşêrim. Gava ko gur hat û gote te ev mêrga min e Tu bêje na ev mêrga şêr e. Heke go ne mêrga min e; tu bêje hema sê gavan ber bi vi kevirê ha bavêje û bêje vi kevirî ev mêrga min e, min qebûl kir.

Rabû şêr xwe di pišta kêvir de veşart. Gur hat û gote mihê, hêj tu li vir î? Ma min ji te re ne got ji vir here.

Mihê go, ev mêrga şêr e; wi go na. Axir mihê go, ji min re bi vi kevirê ha sûnd bixwe min qebûl kir.

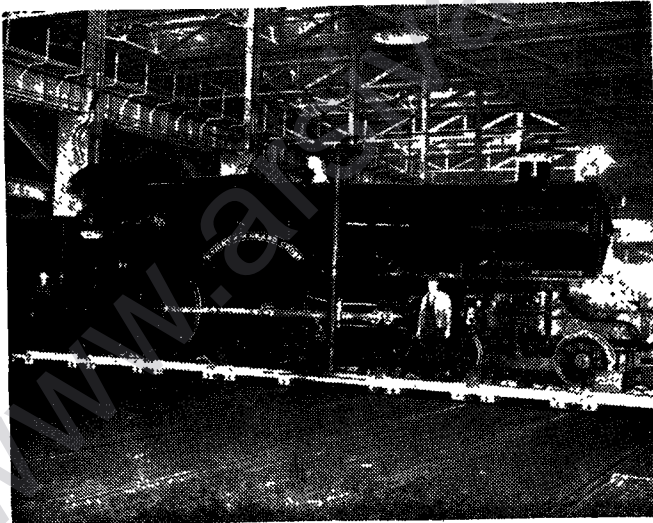
Gur jî li tiştêki wilo binêkar bû. Hema ber bi kêvir çû û go, ev gavek û du gav û sê gav. Li gava sisiyan

çavê wi bi çavê şêr ketin, destê xwe avête pêstra xwe û got: Bavo ez bextê xwe xera nakim, ev mêrga şêr e.

Çaxê wilo go, şêr ji pêl ve rabû û her pê hat û jê re got: Belê guro ev bû mêrga min; ji ber ko te ez li pişt kêvir ditim. Lê te gava berxik xwarin ev ne mêrga min bû.

Şêr hema lepek li qafê gur da û gur di cih de kuşt.

Çiroka me çû destê dê û bavên me çûn bihuştê.

JÎ ÇÊKÊN CENGÊ LIKOMOTÎV

Belê trêna û likomotiva ko wê dikişîne ew jî ji hacetên cengê ne. Carma bi îşê du sê saetan aliyek zora alivê din dibe. Ev du sê saet jî bi xurtî û piraniya wasteyên guhastinê bi dest dikevin. Klişa me likomotiveke ingiltzî şanî dide ji tipê « Pesifik 4-6-0 »

ZAD

Û SEBZE Û FÊKI

Xelkê Ingilterê ji bo karkirina vi şerî ne bi tenê di febrîkeyên çek û cebirxanan, lê di her warî de ji xebateke zor dixebitin. Çi cotkari, çi cenani, çi bexçevanî.

Herwekî me berê jî gotî bû erdê Ingilterê ne erdeki binan e. Beriya şerî, ingilîzan ewçend gulî ne dida cotkariyê. Lê piştî ko şer dest

pê kir ingilîzan ehemiyeteke mezin daye cotkariyê û iro di bexçeyên xwe de li şûna çiçekan her texlî sebzan diçînin û li gora mehcetê mehsûlên xwe jî

bajarekî dişînin bajarine diu. Klişeyên vi rûpellî miayene û pakêtkirina wan mehsûlan şanî dide. Kimyagerek li wan hûr dibe, hinan dikin sendûqan, hinên din jî kîsikan.

JINIKA

KO DU CARAN HATI BÛ KUŞTIN

Dr. Tod kiri bû eqilê xwe ko jina xwe bikuje. Gelek ne bori qerara xwe bi cih anî û ew kuşt. Tukes pê ne hesiya û Dr. jina xwe di çaleke şeş pê kûr de veşart.

Dr. di gundekî, ji Londrê bi du saetan dûr de, rûdinişt. Dr. çala ko jina xwe tê de veşarti bû ji du emeleyên gundê xwe re da bû kolan. Polisê gund bi xwe ew çal diti bû û emelan jê re goti bû; me ev çal bi emirê diktora kolaye. Herçî Viyolêt, jina diktora di wan rojan de winda bû bû. Digel vê hindê tukesî diktora bi kuştina jina wî itham ne dikir. Ji ber ko Dr. ew ne carekê, lê du caran û cara paşin bi awakî resmî kuştî bû, hêj bêtir jinik di nav xelkê de kuştî hati bû dîtin.

Viyolêt, jina diktora sezayî kuştinê bû. Viyolêtê gelek caran bi hênceta konferansan terka mala xwe dida û diçû Londrê. Viyolêt ji lebatên xaça sor, yanî civata arikariyê ji bo nexweş û birindaran bû. Diçû Londrê û şiret li xelkê

Jinên Kurdmancan Kel û Şo Datînin û Li Ber Çem û Cowan Balava Xwe Dikin. Herçî Jinên Ingilîzî Ji Bo Vê Yekê Diçûn Destgah û Fabrîkan

dikirin ko bi çî awayî xwe ji bombaranên hewayî biparêzin.

Ev hêncetek bû. Di rastiye de Viyolêtê li Londrê dostek hebû û diçû ba wî. Xortek bi heşt salan jê ciwantir.

Dr. bi xiyaneta jina xwe hesiya û da bû pey jinikê. Êdi tu şik tê de ne ma bû. Şevkê,

weke hergav jina wî ji Londrê veşariya bû. Dr. bi xwînsariyê ev gotin dane rûyê jina xwe:

— Viyolêt, tu bêbextiyê li min dikî, tu min dixapîni.

Viyolêt li ber xwe ne ketî û veşarand mêrê xwe: Belê rast e, herwekî tu dibêji welê ye, tiştê ko ji te têt ji min re teqîsîr meke.

Dr. gelek qehirî, lê deng ne kir; çû metbexê û ji jina xwe re çayek çêkir. Viyolêtê çay vexwar. Gelek ne bori dilê wê li hev ket û jinikê xwe avêt ser textê mêrê xwe. Dr. lê temaşa dikir û li tîstra jehirê hûr dibû. Belê ew, jehireke xurt bû. Viyolêt mir.

BERGEHEK JI TERSANEYÊN INGILÎSTANÊ

Dinya şeverêş bû .. ne hev, ne stêrk. Beri bi rojê emelan di bexçê diktor de çaleke bi çar peyan kûr kola bû. Dr. dakete çalê û du peyên din kola û cendekê jina xwe avête çalê, ax berda ser û pê li axê kir. Çal vegeriya halê xwe ê berê; bi tenê çar pê kûr; ne kêmnê zêde.

Sibetêrê emele hatine ser karê xwe û ji Dr. pirsîn: Emê hêj bikolin?

Dr. li wan vegerand û got: no Emelan dîsan pirsî: Hingê emê çi tê de bikin?

Dr. emele anin hundirê mala xwa û ji pêş çavên wan ve xişr û xemlên jina xwe û herçî awaniyên ziv û zêr dane hev û ew kirin sendûqekê de. Dr. û emelan rabişte sendûqê û ew kirin çalê. Bi mer û hêran axa çalê vedigerandinê. Di vê navê de polisê gund yê ko di ber wan re dibori; li wan sekini û pirsî: Di vê çalê de çi vedîşîm?

Dr. got: Dinya ye, ji ber bombardimanan... ez zêr û zivê xwe tê de vedîşîm.

Emelan got: Xîşr û xemlên madamê ji tê de....

Polis kent û got: Her bijt Dr. ji kû ev fikira qenc hate blra te...

Polis piştî midekî dîsan pirsî: Ev bûne du roj ez madamê nabînim?

Dr: Çûyê Londrê.

Polis: Ji bo konferansên xwe ne?

Dr: Ji konferansan pêve di wextê bombardimanan de bi dermankirina birindaran ji mijûl dibê.

Polis: her bijt madam... Emelan ji devê çalê bi axê tiji kirî bû û niho pê lê dîkin û ax dişidandin.

Dr. Tod di polîsxañê de; digote mifetişê polîsê:

— Cenabê mifetiş ev bûne sê roj jina min çû bû Londrê. Ji hingê ve venegeriya. Herweki hûn dîzanin jina min di xaça sor

û di civata midafeha ehalîyan de dixebite. Min ji te hêvî ye tu ji min re ji merkeza civatê lê bipirî...

Tod vegeriya malê xwe. Wextê nivro xeber gihaste mala diktor: Berî sê rojan jina wî terka merkeza civatê da bû û çû bû aliye bajêr yê bakur. Wê rojê dijmin Londre bombardan kiri bû.

Dr. li trêne siwar bû û dakete Londrê; çû merkeza civatê. Jê re dan zanin ko jina diktor berî sê rojan çû bû bakurê bajêr û ji hingê ve venegeriya bû. Di wê tanga bajêr de sê xanî hulweşiya bûn û ji lebatên civata arîkariyê ji bo ehalîyan çar peya hati bûn kuştin. Di nava wan de du jin ji hebûn û yeke wan hêj ne hati bû nas kirin.

Polisan Dr bire ser cendekê jinika nenas. Rûyê jinekê di bin kevîran de welê pelixî bû ko naskirina wê ne hêsani bû. Lê Dr. ew nas kir û bi kelogîti xwe avête ser cendekî û bi qîr û gîll got: Ax Vîyolêt, ax...

Dotîra rojê hikûmetê cendekê Vîyolêtê bi ayînine eskerî da veşartin Li ser tebûta wê nişana xaça şor diçirisi. Lê herçî Vîyolêta rastin di bexçê mêrê xwe, di bin sendûqa zêr û zivân de veşarti bû. Lê li ber çavê xelkê Vîyolêt şehîd û qehremanek bû.

BACANÊ SOR Û KARTOL DI SÛKÊN LONDRÊ DE

LIBÉRYE

CIMHÛRIYETA REŞIKËN AZADKIRI

Li 17ê Çiriya-pêştn eskerên emêrikanî derketine erdê Libéryayê. Lê ne bi kotekî; lêbelê bi miwafiqeta hikûmeta Libéryayê. Li gora gotina xeberdoxên emêrikanî ev tevdîreke ihtiyatî û ji ber ihtimale hin herketên elemanan e.

Libérye di roavayê Efrîqayê, li pêşberê Emêrîkê û li ser behira Etlantikê ye.

Di sala 1816an de piştî ko Emêrîkê reşikên xwe azad kirin, hin emêrikanî gihane hev û ji bo vegeandina reşikan welatê wan ê eslî, Efrîqayê li tevdîrana gerîyan û reşikên xwe ber

bi erdê ko iro jê re Libérye dibêjin, şandin. Reşikên azadkirî berî ewilî li Monroviyê bi cih bûn û hêdî hêdî ajotin hundirê welêt. Lê reşikên welêt bi wan çalî ne bûn û li wan hilatin; bû şer. Heta vê paşiyê reşikên emêrikanî bi tenê di peravan de hikim dikirin.

SEGMANEKI INGILIZI BI ÇEK Û HACETËN XWE

me, qehwe kewçûk û penbû ye. Hin kanên zêr û hesin ji tê de hene.

JINËN MËKSİKÎ DI FABRIKAN DE LI ŞÛNA MËRAN DIXEBITIN

Di sala 1847an de bi navê Cimhûriyeta Libéryayê hikûmeteke biserxwe îlan kirin. Di vê cimhûriyeta misteqil de işê hikûmetê nemaze misteqarên emêrikanî digerrînin. Ji xwe Libérye digel istiqalata xwe hêj bêtir dimîne misteqilke emêrikanî.

Mixdarê reşikên ko ji Emêrikayê hatine 12 000 peya ne. Herçî reşikên eslî 1700 000 in û di diyaneta xwe a kevin de ne; texlîtek pûtparçî. Reşikên emêrikanî tev de mesihî ne.

Hatinên Libéryayê xur-

BOMBE

Û YÊN KO PÊ NEXWEŞ KETINE

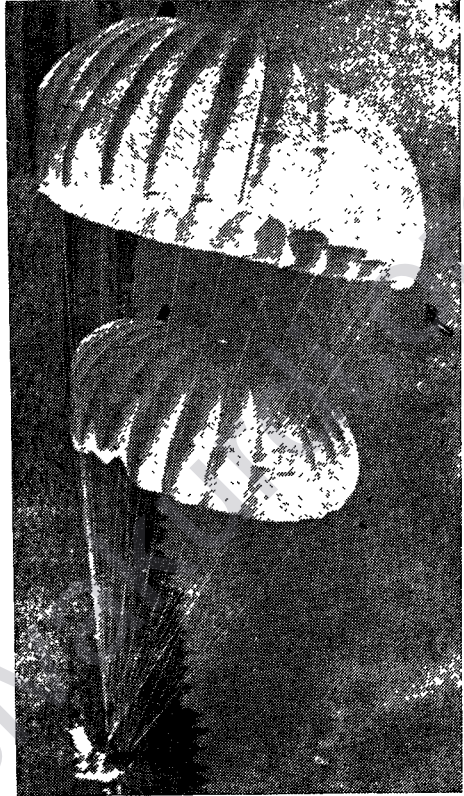
Di şerê Britanyayê de, yanî wextê ko balafirên elemanî bi şev û roj li Londrê û li bajarên Ingilterê ên din dixistin, ji xelkê gelek peya bi nexweşîne esebî dike-tin. Di nav wan de hin hene ko dîn bûne.

Bijîşkên Ingilîstanê ji alikî ew nexweşan derman dikirin û ji aliyê din, ji wan nexweşan re li dermanine nû digeriyan.

Vê paşiyê di bajarê Birmêngamê de bijîşkekî yanî hekîmekî ji bo wan nexweşan şiringeyek peyda kir û ew li ser çend nexweşan hate ceribandin. Welê dixuye ko ji wê şiringê feydene mezin dê bêne ditin.

Ji wan nexweşan yek anîn — yekî ko dîn bû bû — şiringe li milê wî dan. Di-lê mêrik qedere çar qeqtqan ji bir ve çû. Paşê dest bi xeberdanê kir û biserhatiya xwe got: balafir çawan hatin, xelkê taxê bi çî terzî ketine zêrzemînê û dîsan gava jê derdiketin çawan balafir li wan vege-riyan û bombeyek li rex wan teqîya.... Nexweş gava qala teqîna bombê dikir, bi nobetêke xurt ket û qedere saetekê recifi û xwe li textê xwe da. Lê piştî ko nobet borî nexweş vege-riya halê xwe ê berê, hişê wî hate şerî; dîn weke berê, bû miro-vekî aqil û xelkê xwe ji nû ve nas kirin.

Heye ko bi vî dermanî ne bi tenê dînen **PERAŞÛTÎSTÊN MÊKSİKÎ DI TALÎMÊ DE** bombardimanan lê dînine din ji aqil bikin.

DI ENIYA MISIRÊ DE SEGMANÊN ORDIWA INGILÎZÎ, LI PÊŞ WAN TANG, RADIBIN HICÛMÊ

JI Ê MÊRTIR RE

Di bajareki welatê Îris de rojnamevanên biyanî fabrikeke çekên ziyaret dikir. Yekî ji wan di heqê wê ziyaretê de bendek nivisandîye û tê de çiroka jêrin gotiye:

Gava ez gihastî bûm fabrike wextê xebatê temam bû bû û emele di hewşê re derbas dibûn û diçûn avahiya pêşmîqabil. Xwarinxana emelan tê de bû. Emele di her me re wek çemekî boş diherikin. Bê hemî min çavên min bi xort û keçîkekê ketin. Keçîk, keçîkeke delal, bi difîna xwe a ber bi jor tipê jinên rûsî dinimand. Hevalê wê xortekî esmer bû û cilên deryavanan lê bûn.

Xort lingê xwe ê çepê bi avakî neadeti datanî erdê. Qey lingê wî bêt wî pê li erdê dikir; hêj bêtir wek darekî hişk diket erdê. Mihendisê ko rêberiya me dikir, wî ji li wan nihêrî û gote me: Reben dikule, lê çî qehreman e.

Mihendisî hinek sekînî û paşê got: Vi xortî û wê keçîkê çirokeke ecêb heye. Navê keçîkê Klêva ye. Berî deh mehan keçîk di xestexaneyên eskerî de dixebitî. Ne ko li nexweşan difedkiri; lê di defterxana xestexanê de bi nivisanê mijûl dibû.

Herwekî hon dizanin jinên me ji eskerên me yên ko di eniya şer de ne diyariyan dişînin. Îcar Klêvayê ji rojekê rabû pakêteke

ÊDWARD HÛWR DI DEFTERXANA XWE DE

diyariyê çêkir û ew ji eskerên eniyê re şand. Di san bûye adet, jinika ko diyariyê dişîne resmekî xwe di pakête dîke û li rex resmê xwe nav û adrêsa xwe û ji eskerê nenas re çend pîrsên şîrîn jî danivîsîne. Klêvayê jî li gora adetê resmê xwe di pakête kir û li rex nivisand: « Ji ê mêrtir re » yanî ji wî eskerî re ko di şeran de ji hemîyan mêrtir derketiye. Diyariya Klêvayê digel diyarîne din gihaste eniyê û di dema belavbûna diyariyan de ya Klêvayê bû nesibê deryavaneke, bi navê Sarc.

Sarc pakêta vekir, li resimê keçîkê temaşa kir û lê heşmetkar ma Lê gava tiştê li rex nivisandî xwend dudilî pê re çêbû Gelo, ew di nav hevalan de ji hemîyan mêrtir bû. Sarc dida eqilê xwe û qailiya xwe pê ne tantî. Dawiyê resim û pakêta girtin; çû cem zabitê xwe û got ê:

— Ev pakêta dane min; lê ez bawar nakim ko di nav hevalan de ê mêrtir ez im; ji lewre...

Zabit resim girt, lê temaşa kir; ew şani eskerên xwe da û ji wan pîrsî:

— Çawan, we ev keçîk eciband

Deryavanan yekdeng û yekawaz got: Gelek, gelek...

Zabit got: Xwedîya wê dibêje ev resim jî ê mêrtir re ye; ê mêrtir kî ye?

Deryavanan: Ew keçîk bi xwe.

Zabit dîsan got: Lê di nav we de ê mêrtir kî ye? Bila ew gawekê ber bi min ve were

DI ENIYA EFRÎQAYÊ DE HÊSÎRÊN ELEMANÎ

Li ber vè pirsîya yê deryavanan xwe ker kir. Hemî mêr; hemî mêrine qenc bûn. Lê dîsan hemî wek her mêtêr qenc nefspîçûk man.

Zabit bihinekê sekîni û dîsan got: Emê îro dirêji dijmin bukin, di vè êrişê de mêtirê we ezê bi xwe bibijêrim û resimê delalê bidime wi.

Zabit resim kire bêrika xwe û piştî saetekê deryavanan berda tabyekê dijmin. Sarc di nav sefên dijmin re xwe gihande betariyên neyar û bi destbombeyan xwe bera topçîyan da û ew revandin. Hevalên wî gihane ser û betarî zemt kirin. Fermandariyê bi nîşanekê Sarc mikafat kir û zabitê wî resim da ê.

Sarc resimê delalê kire kûrtka xwe a çepê û ew li dilê xwe şidand. Sibetnê tabûra Sarc dîsan rabu êrişê. Sarc vè carê hêj bêtir mêrani şant da lê piştî êrişê darûbestekê ew vegerande qerargahê. Sarc birlîndar bû bû. Birîna wi xedar bû. Ew guhastin xestexaneke ji eniyê dûr. Xestexana ko Klêva tê de dixebitî.

Klêvayê di defterxanê de cilên birîndaran ji hev dikirin, tiştên di bêrikên wan de seh dikirin û ew datanin refikên dolaban.

Klêvayê di bêrika cilên Sarc de resimê xwe yê ko xwîna Sarc sor kiri bû peyda kir. Klêvayê gava ev dit ji xwe re got: « Ê mêtir birlîndar bûye û îro di xestexana me de ye ». Klêva rabû, çû cem gerîndeyê xestexanê û jê destûr xwest ko êdî di xizmeta nexweş û birîndaran de bixebite. Gerînde destûra wê da u Klêva xwe gihande ber serê « ê mêtir ».

Birîna Sarc xedar bû; dilê wî ji bîr ve çû bû. Bi-jîşk bêgav man û lingê wî ê çepê jêkirin Sarc gava çavên xwe vekirin li ber serê xwe xwedîya teswirê dit, roj bi roj ber bi xêr bû.

Klêvayê terka wi ne da û piştî ko Sarc ji xestexanê derket, bû jina wi. Îro du ji di vè fabrikê de dixebitî. Sarcê yekling nema dikare çekan hilgire lê dikare wan çêke, jina wi ji arîkariya wî dike ».

Gotinên mihendis li hire qedîyan û em tev de ketin xwarinxanê. Bê hemtê xwe em li wan digeriyn. Dawiyê me ew peyda kirin. Bûk û zavê xwe da bûn alîkî û li rex hev rûniştî taxafin û taştîya xwe dixwarin.

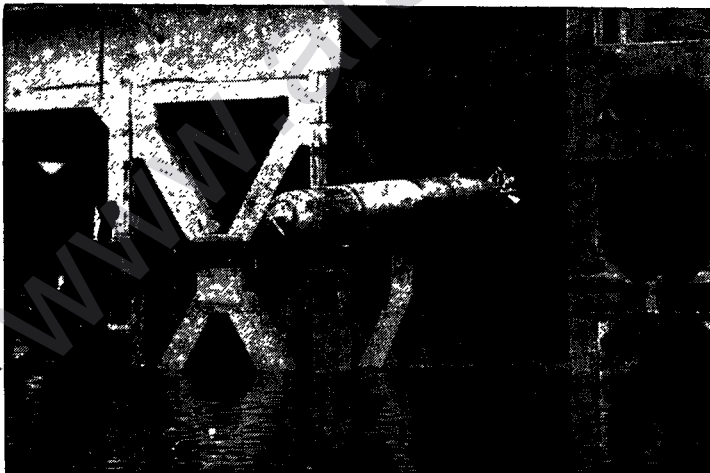
FÊKIYÊ DAREKÊ

Rojekê mirovek bi rê ve diçû, rastî darekê hat. Li ser darê tiştêkî sor û spi dikir. Mêrik nzingî lê kir; çî hîbîne fistanê keçîkekê. Keçîkê xwe bi dar ve kiri bû û cendekê wê li ba dibû. Mêrik li şûna ko bigirt, kenî û got:

— Xwezî, sed xwezî fêkiyên her darê ji vî texitî biwan.

QEWANA TORPÎLEKÊ

TORPÎL BERÎ LI BEHÎRÊ, JI QEWANÊ BI DER TÊT

DI BEHIRA SPI DE BI

VAPORQEFLEYAN RE

Mixabiré royteré, Con Nikson, biserhetiya vapor-qeffleké bi awayé jérin dide zanin:

Balafir firiyan û bi lez bilind bûn. Xuya dikir ko me û dijmin meê li hev bixista.

Li ser cenkeştiya me çûn û hatina zabit û der-yavanan şidiha bû. Lê gelek ne bori ev çûn û hatin sekini û hêdengiyek kete dorê. Herkes gihâşti bû şargeha xwe û li hêviya emirê agirkirinê dima. Vê hêviyê gelek ne ajot... bem... bem... bem...

Topên me ên dûravêj û balafirşiken, devên wan ber bi ezmên, dest bi lêxistinê kiri bû.

Piştî her derbê di sînga ezmên a zelal de niqteke reş peyda dibû. Di piştê ew niqte vedibû, dibû gulokê, û paşê gulok ji hev de diket, li sînga ezmên belav dibû û ewirine reş ji ber hev dikişiyân û rûyê ezmên digirtin.

Ji milê din bombeyên ko diketin dora keştiyê, sînga behirê diqelaştin, birin dikirin. Lê devên van birnan zû dihatin hev û behira kupiyayî ji nû ve radibû.

Ez di keştiya emîral de bûm. Me vaporqeffleyek ESKERINE ORDIWA MEKSİKÎ ji Skenderiyê dibir Maltayê. Me hêj nû terka bendera misrî da bû ko balafirên dijmin bi me hesiya bûn û dirêjî me kiri bûn. Balafirên dijmin da bû ber çavên

xwe bi kîjan fedakariyê hebe rê li qeflê bigirin û Maltayê bê zad û çek û cebirxane bihtlin.

Zabitê-mesafepîv dida zanîn ko ji Maltayê re hêj 160 mlî mane; îşê çend saetan. Saet ji piştî nîvro dido û nîv bû.

Di vê navê de bîrea dîdevaniyê dida zanîn ko ji dûr ve cenkeştiyên dijmin xuya dikirin. Emîral emirê xwe da û got: « Nîvê stolê ewê bi qeflê re bimîne, nîvê din jî wê here pêşiya dijmin ». Keştiya emîral bi vî nîvî re wê biçîwa.

Me berê xwe da dijmin. Gelek ne bori me stola dijmin bi çavên xwe dit. Stola dijmin xurt bû. Me sê bertorpiyorên mezin

WENDEL WILKI NIMINENDEYE MR. RÜZWELT

dtin. Keştiyên mayin xuya ne dikirin. Dijmin dûvekî qalind da bû dora xwe û di paş wi re xwe kar dikir. Di saet dido û çil û pênc deqţan da dijmin dest bi l xistin  kir. Di navbera me de bi ten  du mil ma b n. Balafir n dijmin j  p rdariya v  şer  dikir   geh li me, geh li qefle dixist. Top n me  n balafir ken bera balafir n dijmin dida. Bireki w n bi ş n de veşeriya. Me yek xiste behir .

Me   stola dijmin heta saet sis     arik li hev xist. Di v  wext  de dijmin agir  xwe betal kir. An dijmin  av  xwe da b  rev  an j  xwe da b  al    xwe p k tan . L  em j  ne geriy n   me d  pey. Gelek ne bor  krewzoreke taly n  xwe ş n  da. Krewzoreke mezin, j  ya me meztir   xurtir. L  emtral guh ne da mezinahiya krewzor    em ber p    n   me bera krewzor  da. Dijmin li me veşerand; b  te na topan   ving niya balafir n. J  nişkek  ve keştiya me hejiha   bix riya keştiy  ket erd . Di dora me de hin tişt dişewit n, per ey n cil n eskeran difirt n. Li rex min deryavaneke keti b  erd 

GENERAL DE GOL DI K C Y N ŞAM  DE

  xw neke boş j  di . Ez li emtral geriy m. Emiral li cih  xwe b , wek heykelekt j  piyan sekini, bi ten   av n wi diliviy n.

Min digot qey krewzora taly n  hingafti b  me. L  paş  me zan  ko tişt  ko li krewzora me keti b , bombeke balafir n b . Balafir n bi v  hingafin  b s kir; r y  xwe j  me badan   bi ser vaporen

GENERAL DE GOL DI BERISTAN N EFR QAY  DE

barkêş de çûn. Kela
ingilizan rabû bû.
Zabilan nav di der-
yavanan dida û di-
got: « Wi talyanî ji
dest merevînin, şanî
wî bidin, hon kî ne».
Emîral jî bi ser ve
zêde kir û got: « Min
jî krewzora talyanî
re derbeke xurt
divêt ».

Hêj deh deqîqe
ne keti bûn navê ko
bi derbekê de jî
hemi deryavanan
dengê rabû: her
biji... her biji...

Ingilizan krewzo-
ra talyanî hingafti
bû. Krewzorê berê
xwe jî me bada û çû.
Diçû, diçû ko birî-
na xwe derman bike.

Saet bû bû şeş û
çil û pênc deqîqe.
Dijmin jî me geriya;
agir û birûskên xwe
betal kirin, roj jî diçû
ava. Vê carê balafi-
rên torpilavêj bi ser
me de girt. Torpil
diketin avê û bi
hindava me de diha-
tin. Min bihîna xwe
bi xwe de digirt û li
wan temaşa dikir.
Hin di rast, hin di
çepê me re diborin.
Balafir jî bi dûr ke-
tin. Dinya jî bû bû
tarî, me xwe gihande
qêflê. Qêfle di hezar
xêr û selameti de bû.

Di heristanên Efrîqayê de nemaze tevgera balafiran xurt e.
Topçiyên balafirşiken çavneriya wan dikin. Di klîşa me de dide-
vanên topçiyên di dûrabiya ezmên de li balafirên neyar digerin.
Ko ew ditin wê bera wan bidin.

DI ZIRTXANEKE LONDRE DE LEHISTIKA GOGÊ

GREMLİN

AN CIN Û PERİYEN BALAFIRAN

Heye ko hin dibêjin ko çiroka cin û periyân bi tenê di welatên rohelê de hene û ev ji ber nezaniya xelkê wan welatan e. Lê rasti ne welê ye û xelkê Ewropayê ji gelek caran qala van mexlûqan dikin.

Ji hemîyan xerîblir ew e ko balafirvanên îngilîzî di ezmanan de ji ew mexlûq peyda kirine. Rorjîna meyên wan ji çêl li wan cinan dikin. Dibêjin ko ev cinên ezmanan di şikilê kêvroşkan de ne; bi tenê serî serê insanan e. Balafirvanên îngilîzî ji wan re Gremlîn dibêjin.

Balafirvanekî der heqê wan gotive: Gremlîn ji nav ewran dertên û li baskekî balafirê siwar dibin; dikevin oda maktînan; bi wan dileyizin. Gava balafir datê û dideyne erdê Gremlîn li pişt

GENIM BER CI BENDERÊN WELATÊN ROHELÊ

balafirê têne dilin û destên xwe didin perwanê û piştî ko perwane sekenî, wê ji nû ve digerin.

Dibêjin ko Gremlîn di welatên rohelatê nîzing de peyda bûne û dane pey balafirên û çûne welatîna din ji.

Li gora balafirvanan Gremlîn ji wek cinên din du texlî in: rihên gene û

rihên xebis. Ji lewre heke îşê balafirvanekî çû serî dibêjin Gremlîna wî ji ên qenc bû. Û heke tifaqek lê qewimî dîsan sûc bi aliyê Gremlîn ve didin û dibêjin ew ji yên xebis bû.

Gelek balafirvanan gotiye ko me cinên ezmanan dîtine û pê re rûniştine lê tiwan yek ji wan; cinan ne girtiye û şantî hevalên xwe ne daye.

BALAFIRA ŞIKESTÎ Û BALAFIRVANÊ XELASKIRÎ

REŞÊ ŞEVÊ

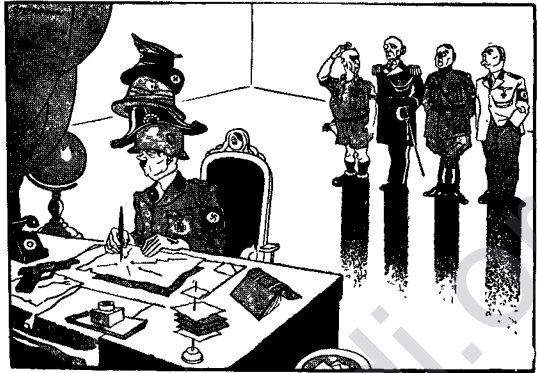
SEFIREKÎ INGILİZÎ EW ÇAWAN DÎTIYE

Mebêjin ko reşê şevê an terşê şevê bi tenê di welatên me de hene û bi tenê em wan dibînin. Ev tişt li Ewropayê jî heye û carina mirovine mezin jî wî dibînin, û dibêjin me ew dît. Ji ber ko jî wan re welê xuya bûye.

Lord Defrin diplomatekî inglîzî, wextekî li Parisê sefirê Ingilîstanê bû. Lord reşê şevê dîtiye û hin civatên Londrê yên ko bi wan tiştan mijûl dibin mîdektî dirêj bi çîroka Lord xerik bûne.

Lord bi xwe biserhatiya xwe bi awayê jêrin qise kiriye û gotiye: « Rojekê dostekî min, Henri R. ez ezimandi bûm Irlandê, mala xwe. Min ezimeta dostê xwe qebûl kir û ez çûm cem wî. Piştî şivê mêvanên din vegeriya malên xwe û ez jî çûm oda ko dostê min jî min re texsîs kiri bû.

Dinya heyveron bû. Ez ketim nav cihan û zûka di xeweke giran re çûm. Şeş saet jî şevê çû bûn. Ji nişkekê ve û bi diltingekê ez hişyar bûm. Qey min sehiw girti bû, ez dîtirsiyam, min digot qey tifaqek ewê li min biqewime. Min li ser diwaran sehwiw û xeyaletine ecêb diditin. Ji ber tava heyvê dinya bi ronî bû. Digel vê hindê min çira jî vexist. Lê bêfêde. Dengine xerib bi gubê min diketin.

ŞER, HENEK Û RASTÎ. JI ROJNAMEKE INGILİZÎ:

Hitler çar jî fermandarên xwe ezil kirin û kumên wan kirine serê xwe. Bi vî awayî Hitler bûye serfermandarek pênçserî. Lê digel vê hindê îşê xwe ne bire f.

Ez rabûm û ber bi pencerê çûm da ko bibînim ev deng jî kû dihatin. Di heyveronê de darên bexçê ên kevnare yeko yeko juxya dikirin û dengêkî kirêt û xerib jî nav wan daran radibû. Ma ew dengê çî û kê bû? Di vê navê de min peyayek dît. Mêrik di nav daran re dihat û barekî giran di piştê xwe de hildigirt. Barê mêrik sendûqek bû. Gava min rind bala xwe da-yê min zanî ko ew sendûq tabûtek e. Min deng lê kir û got ê: Tu kî yî? Ev çî tabût e ko di vê şevê de hildigirtî? Tu wê dibî kû? Tu ins î, an cin î?

Mêrik ber bi min ve ziviri û hingê min rûyê wî dît. Çî rûkê kirêt û hewilnak. Bê hêmtê xwe min xwe jî pencerê, da paş. Digel vê hindê min dixwest ez bizanim ev çî ye. Ez daketim bexçê û min nîzingî li mêrik kir û got ê: Tu vê tabûtê dibî kû?

Mêrik li min vene-gerand û digel tabûta xwe winda bû. Ez ketim nav daran û lê geriyam. Min tu şop jê hilnani. Lê rûyê mêrik li mejiyê min hati bû neqîş kirin.

Sibeterê min jî xwe-diyê malê zanî ko

JÎ BOMBAVÊJÊN INGILİZÎ YEK BER BI DIJMIN

mirovekl wêlê di wan doran de nîne û li wê rojê di taxa wl de kes ne miriye.

Heke tiştê ko ezê niho qise bikim li min ne qenimiya min mesela mêrik û tabûtê bi temami ji bîr dikir.

Belê, piştî çend salan hikûmetê ez kirim sefirê Parisê. Li gora adetê, wezaretê xariciyê di otêla mezin de ji şerefa min re ziyafetek da. Sefirine din û hin mirovdewletên frensîzi ji lê hati bûn ezimandin.

Gava ez gihastim otelê û min kir ez li esansorê [1] siwar bibim, bê hemtê xwe min xwe jê da paş. Ez ji ber mirovê ko esansor dişixuland revî bûm. Belê memûrê esansorê eyn ew mirov bi xwe bû ko berî çend salan di hexçê dostê min Henri B de tabûkek kiri bû piştî xwe û ji nav daran li min derketi bû. Ma ew çire hati bû vê derê, li hire çî dikir û ew ki bû. Ma ne diviya bû ez van seh bikim. Ji lewre min berê xwe da oda gerinendeyê otelê.

TANGK JI TÎPÊ HONEY DI QADA MISIRÊ DE

Lê beriya ko bigehim ê qirin bi otelê ket. Şirta esansorê qetiya bû û esansor ji qata pîncan keti bû jêr.

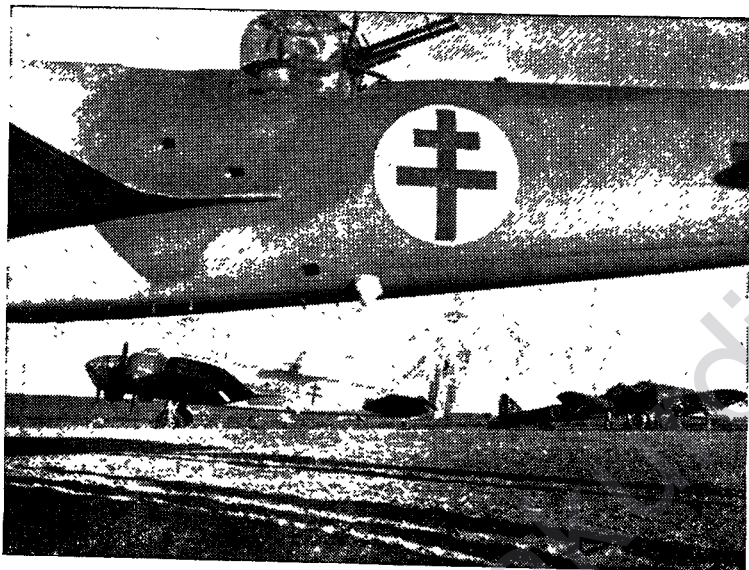
Peyayên tê de tev de birindar bû bûn. Herçi mêrikê min mêrikê ko li Irlandê bi şev tabûtek hildigirt û li Parisê esansora otelê dişixuland hati bû kuştin.

Me kir ne kir lê me nizani ew mêrik ki bû û ji kû hati bû.

[1] Esansor texlîtek odayek e; lê siwar dibin û pê hildikişin qatên avahiyên bilind.

HIN SIWAR JI ALAYA MELIKÊ ÎRQÊ YA XAS LI PÊŞ SERA MELİK

DI BALAFIRGEHEKE BRITANYA MEZIN DE ÇEND BALAFIRÊN FRANSA AZA-JI TÎPÊN NÛ

VAPORQEPLEYÊN BRITANÎ REXMA NO 2 AB Û BALAFIRÊN DÛMIN DI BI KARÊ XWE RADIBIN

CEJINEKE ÇEKOSLOVAKAN

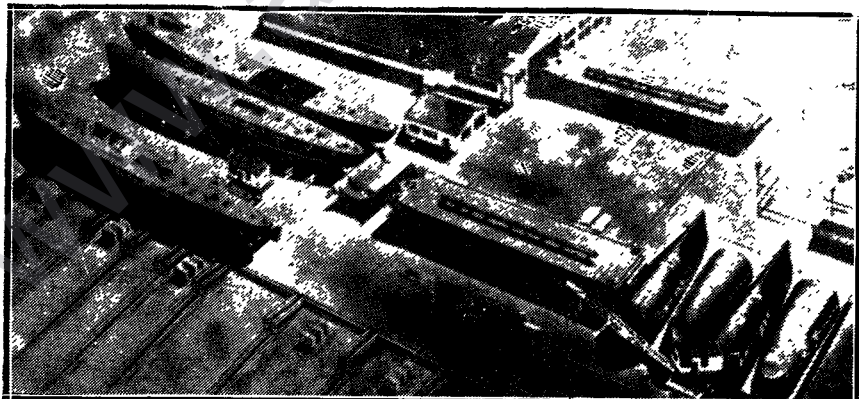
Miletê çek mileteki şerûdî û ciwanmêr e. Di tarîxa eskerî de fermanîdarê çek Yan Jijka gelek bi nav û deng e.

Di şerê 1914-18an de çekan qederê 150 000 esker da bûn hevalbendan. Ev esker tev de peyayên sîvil bûn ko bi dilê xwe, xwe kiri bûn esker. Van 150 000 eskeran hingê di rex hevalbendan de şer kiri bû û bi kêrî wan hati bûn.

Di vi şerî de jî çekan, piştî ko welatê xwe ji dest dane, di welatên hevalbendan de gihane hev û bi wan re şerê mihwerê dikan.

Çekan di vi şerî de li Polonyê, Frensê, Rûsyê û di welatên rohelatê nizing de gelek bi kêr hatine. Balafirvanên çek di şerê Britanyayê de bi balafirvanên britanî re şerê elemanan kirine. Di şerên Libyayê de jî çekan mêranî şanî daye.

Klîşa me şerfermanîdarê ordîwa çeki general Inger şanî dide. Inger bandêrekê dide eskerên xwe.

EV KLÎŞE SÛRETÊ PLANA TERSANEKE EMÊRIKANI ŞANÎ DIDE. TERSANEKE NÛJEN

STRANA KURDMANCI:

ŞERÊ BESTÊ BELEKA

Miro; mala bar kir ji beriyê
Danî li çemê Zihêriyê
Derbas bîn li keleha Rihaniyê
Şahîn axa bi sê denga li mir Sêvdîn dikir gazî
Digo, bi serê te û bavê te kim
Mira asê bine li ber xerc û xeracê mirîtiyê.

Miro; dilê mi li ber waswasê
Me diwan danî li ser banê vê kinyasê
Şahîn axa bi sê denga li mir Sêvdîn dikir gazî
Digo sê cara bi serê te kim
Mira li ber xerc û xeracê me mane asê.

Mira siwar bine li va êrdeka
Mi heyf û sed mirxabin
Vê sibê kuştine Qasim axa dikê nav ordeka
Me şeriko danî bi li pêşî mala
Lawo! şor bine li ber kendala
Min heyf û sed mixabin
Vê sibê kuştine Emerê Silêman, li bin Darên-xezala

Me şeriko danî li Qesra-kalê, li qwina çiyê
Mir Sêvdîn kaxezek rêkir pey eşirên Bihta
Bila vê sibê ji gelyê Hesana daxweşîlîn bêne pêşiyê
Lo lo mîro! çî dinyakê li min bi dewran û kin e
Hespa bînin lê bikin rixtan û zin e
Xwedê zêde bike dewleta Bedir-Xan begî, ya mir
[Sêvdîn e.

Lo lo miro! Havîn e, dinya getm e
Vê sibê rabe, solê bêxe, gore nerm e
Tû sibê Hacibêra teîş û talan bînin
Me ji girgir û mirê hakimên cihê Bihta şerm e.

ŞERÊ KEHNÎQIRÊ

Mir siwar bû çû Cizirê
Geli xulamino bikin ra û tekkirê
Me vê sibê şer e ser Kehniqirê.

Mir siwar bi li rêo
Koma xulama li pêo
Ra û tekkir bi des Xudêo.

Çi çadira zeng û zincarî
Dâyê tîfinga çû erşê tartî
Vê sibekê kuştine Qasimê zêbarî.

Çi çadira li hire rikinî
Dâyê tîfinga bi hevdu sekinî
Vê sibekê kuştine melekê Divinê.

Çi çadira li xabûro
Dâyê tîfinga bûye tenûro
Vi sibekê kuştine hacî Yexmûro.

Çi çadira raserî mala
Seid begî çeper çekirin, gûşî mala
Vê sibekê kuştine hacikî evdala.

Çi çadira li merxê da
Seid begî xwe berda, li ave da
Wey sed carî sihetnexweş be, Eli qalîkan tîfing lê da.

Wey nayê sed carî nayê
Xwişkê korê nemayê
Mira mir qelandin ji dinyayê

Qutlîkê Mir Miheme nîfsiya
Ma kê dîgo bi Xwedê kî mir Miheme sêwîya
Wey dayê li min dayê
Dayikê korê ne mayê
Seid beg şer e, lew ne dihat rayê.

Ev heî du stranên ha ji stranên cihê Bolan in û ji
wextê hakimên in. Her du ji îşaret bi hin kurdên tairî
ev didin.

DEKAR

Di roavayê Efriqayê de ji Cebeltariqê heta Pozê-kapê ji Dekarê tekûztir bender nîne. Di sala 1761ê de Dekar mistemlekeke fransîzî hate îlan kirin. Piştî salekê fransîzan dest bi çekirina benderê kir û di sala 1867an de bender ji çûn û hatina vaporan re hate vekirin.

Dekar di mistemlika Senêgalê de ye, lê ji ber ehemiyeta xwe merkeza hemî efriqa fransîzî a navîn têtê hesêb. Di sala 1887an de nîfûsa wê 2500 paya bûn. Di sala 1940î de ev nîfûs gihastîye 7600î. Dekar bi cihê xwe ê cexrafiî gelek bi ehemiyet e. Piştî mitareka Fransê gelek caran qala wê dikin Dîbehûn ko eleman dixwazin bendera Dekarê bêxin destên xwe û wê ji noqatên xwe re bikin wargeh. Noqarên ko ji Dekarê rabin dikarin bi raheti xwe bigehtnin vaporqesleyên emêrikani yên ko di Etlantikê de digerin. Lê îngiltîz û emêrikani lê gûhdar in.

SALONEK JI XESTEYÊN LONDRÊ YA EHALIYAN

TRAFALGAR SKWËR
TRAFALGAR SQUARE

Xelkê Britanyayê bi adet û sinçiyên xwe ji hin milletên Ewropa navîn gelek biferq in. Berî hertiştî yê ko di îngiltzan de dikeve her çavên mirovan pesdengiya wan e. Di qehwexaneke îngiltzi de sed peya hebin ji tu dibêji qey bi tenê çend mirov tê de rûniştî ne û li şûna ko baxêvîni îşaretan mexsedên xwe ji hevûdin re didin zanîn. Ewçend bêdeng û nizim diştexilin.

Ji milê din îngiltz hez nakin di cihên berdayî de li hev bigelin hev û xwe şantî xelkê bidin. Hêj çetir hez dikin bêl ko hêne dîtin bibînin. Digel vê hindê li Londrê li payitxetê

Îngiltstanê meydanek heye, jê re Trafalgar-Skwêr dibêjin. Îngiltz bi awarteyî di we meydanê

de tene ser hev û kom dibin. Di rojên xweş û bi tav de ji xelkê Londrê di wê meydanê de digerin. Klîşeyên vî rûpelî û rûpelê pêşin hin bergehên Trafalgar Skwêr şantî didin.

Pêrar gava balafirên elemanı şev û roj li Ingil-terê dixistin bivê nevê ji

balafirvanan re bi şev dîtina armançan zehmet bû. Elemanan jê re tevdîrek dît û bi vê tevdîre balafirvanan bi şev ji armançên xwe bi raheti peyda dikirin û bombayên xwe berdîdan ser wan.

Tevdîra elemanan ev bû: li peravên behira Manşê û ji hev dûr, du ronavêjên xurt danin. Bi şev ronavêjê vêdixistin û bere wan didan armançê. Xetên biroaî yên ko ji ronavêjan ber bi armançê ve diçûn di ser armançê re digihan hev.

Balafirvanan didan pey wan xetan û gava digihaştin cihê ko xetê bironî digihan hev bombayên xwe berdîdan û bêl ko wê bibinin dihingaftin armançê. Vi halî ingilîz xisti bû telaşê. Bi vi awayî zerereke mezin digiha bajarên Ingilîstanê.

ARMANCÊN BALAFIRAN Û XETÊN BIRONÎ

navêjine wek yê elemanan çêkirin û ew danîn hindava ko balafirên neyar tê re dihatin. Ingilîznan di wextê hatina bala-

KALO DI BEXÇEYÊ XWE DE DIKESIXÎNE

firan de ronavêjên xwe vêdixistin û xetên wan di ser zevî an erdên vala re digihandin xetên ronavêjên elemanı. Bi vi awayî balafirvanên elemanı gelek caran bombayên xwe bera zevî û erdên vala didan.

Ingilîznan birêva tevdîra xwe edilandin û xetên ronavêjên xwe zêde kirin. Gava balafirên elemanı vedigeriyan wargehê xwe ingilîznan xetine welê dixistin ber wan ko ew mîdekî di ser behirê re

tayih diman û bi koteki rîya xwe peyda dikirin û xwe digihandin wargehên xwe. Bi vi awayî ingilîznan gelek caran balafirvanên elemanı şaş dikirin.

HEJMARA HAWAÎ A 501 LI 15Ê ÇI RIYA-PÊŞIN BELAV BÛYE, LÊ BIGERIN Û TÊ DE BIXWÎNIN:

Tefsîra Quranê, Gramêra kurdmancî, Dîwana Melê, Klêopatre, Memozîna Xanî, Malîkeke Hafîz, Marşa Felatê, Rewşa Dinyayê, Piroziya Cejinê.

Kiriyariya Ronahiyê : 500 qirûşên sûrî.

Xwedî û gerîndeyê berpirsiyar : Mir Celadet Alî Bedîr-Xan . Şam—Sûriye
Directeur Propriétaire: Emir Dieladet Aali Bedir-Xan . Damas—Svrie